

נשהתנ"ך מציין את יום השנה

מבין כל הצדיקים שמופיעים בתנ"ך

- החל מאברהם אבינו ועד למשה רבינו ויהושע בן נון -

מזכירה התורה את יום הפטירה של צדיק אחד בלבד:

אהרן הכהן.

מדוע?

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

ראש חודש מנחם-אב

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות צרו קשר info@jewishinsights.org
נדי להוריד מערכי שיעור נוספים בקרו באתר www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2024 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500
5784 - 2024

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל ויסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב.ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שווייץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוזגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרב' במומבאי, הודו

תוכן השיעור

א. 'יום השנה' היחיד המופיע בתנ"ך.....5

התורה מציינת את תאריך פטירתו של אהרן הכהן – בר"ח אב (מקור 1). שואל הרבי, מדוע התורה מזכירה דווקא את יום פטירתו של אהרן? מה שלא מצינו אצל אף אחד אחר!

המדרש מספר על דרכו של אהרן הכהן להשכין שלום בין אדם לחברו (מקור 2). זו היתה הנהגה ייחודית רק אצל אהרן, (בשונה מצדיקים אחרים בתנ"ך שהיו להם סכסוכים עם אחרים), ולכן זכה שהתורה תציין את יום פטירתו. בנוסף לכך: מכיון שפטירתו השפיעה על כל עם ישראל, מסתבר שביום השנה שלו התאספו שוב כולם להתחזק בדרכיו, ולכן ציון יום השנה היה רלוונטי לכל העם.

ב. להיות מתלמידיו של אהרן.....8

המשנה באבות אומרת לנו "הוי מתלמידו של אהרן – אהב שלום וכו'" (מקור 3).

שואל הרבי:

(א) הדרישה לכאורה היא שאדם צריך להיות "אוהב שלום". מדוע נוגע לציין שכך התנהג אהרן? האם כשהמשנה אומרת "עשה תורתך קבע", היא מציינת שכך נהג משה?

(ב) הרי היפך השלום הוא איסור מפורש בתורה, ומדוע אהבת השלום היא משהו שמוזכר בפרקי אבות שעניינם "דברי חסידות"?

בפרק ל"ב בתניא מפליג אדמו"ר הזקן במעלת אהבת ישראל לכל אדם – גם לאנשים שאינם צדיקים גדולים. במהלך הפרק אדמו"ר הזקן מצטט את המשנה הזו אך מדגיש בה חלקים מסוימים (מקור 4).

שואל הרבי:

(א) החלק הרלוונטי מהמשנה הוא לכאורה "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", שצריך לאהוב גם "בריות בעלמא". מדוע אם כן אדמו"ר הזקן מצטט גם את המילים "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום"?

(ב) המשנה אומרת "הלל אומר", ומדוע בתניא מוסיף אדמו"ר הזקן ומפרש ש"הלל הזקן" אמר זאת?

ג. השלום הייחודי של אהרן.....10

המדרש מספר סיפור נוסף שמדגיש את אהבת השלום של אהרן, שהיה מתחבר גם לרשעים, וכך היה משפיע עליהם להימנע מעבירות. (מקור 5). הנהגה זו – להתחבר גם עם רשעים, היא כבר לא מצווה מן התורה אלא רק "דברי חסידות". לכן אומרת המשנה "הוי מתלמידיו של אהרן" – מכיון שהנהגה כזו היא "דרך חיים", ולכן צריך להיות בשביל זה מתלמידיו של אהרן. מעניין שדווקא הלל אמר משנה זו, משום שגם הנהגתו היתה דומה. כפי שמסופר בתלמוד על גוי שרצה להתגייר בתנאי שימנו אותו להיות כהן גדול.. והלל קירב אותו וגייר אותו. (מקור 6).

עתה מובן מדוע אדמו"ר הזקן ציטט בתניא את החלק של המשנה – הווי מתלמידיו של אהרן, כי דווקא מהנהגתו של אהרן להתחבר גם לרשעים, אנו למדים שעלינו לאהוב גם בריות בעלמא. ולכן גם

הדגיש אדמו"ר הזקן, שאמר זאת הלל הזקן, תואר של כבוד, בשביל לתת תוקף לדעתו, על פני דעתו של שמאי.

סיפור – הרבי מכבד את השופט חיים כהן בהקפה.

פתיחה

ראש חודש מנחם-אב, החל בתקופה זו, הוא יום פטירתו של אהרן הכהן. מה נוכל ללמוד מאהרן לחיינו?

שיעור זה

משיחת שבת פרשת מסעי ה'תשד"מ, בלתי מוגה
תורת מנחם-התנועדות ה'תשד"מ חלק רביעי, ע' 2277

ומשיחת שבת פרשת מטות-מסעי ה'תשל"ה, בלתי מוגה
תורת מנחם-התנועדות חלק פ"א, ע' 143

א. 'יום השנה' היחידי המופיע בתנ"ך

פרשת 'מסעי', אותה קוראים בתורה בשבת הסמוכה לראש-חודש אב, עוסקת בסיכום מסעות בני ישראל במדבר, כשהתורה מונה בקצרה את שמות ארבעים ושתיים התחנות בהן חנו בני ישראל, מבלי לציין את האירועים שאירעו שם.

הרמב"ם מסביר כי מטרת הסיכום היא להנציח לדורות הבאים את צורת החיים המופלאה בה חיו בני ישראל. הקב"ה יודע שהשנים יחלפו והאנשים המפוכחים יתקשו להאמין שעם בן מיליוני נפשות חי ארבעים שנה במדבר, בלי אספקה סדירה של לחם ומים. הם יטענו שהעם חי בקצה המדבר, קרוב למקום יישוב, וקנה מזון מסוחרים מזדמנים.

כדי שיהיה ברור שלא הייתה אפשרות לרכוש כמויות כאלה של מזון, ולא היה זה אלא נס מתמשך של ארבעים שנה, חוזרת התורה ומדגישה את שמות התחנות בהן חיו, "בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹכָא נֶחֱשׁ שָׁרָף וְעַקְבָּ וְצַמְאוֹן אֲשֶׁר אֵין מָיִם".

אך במהלך הסיכום עוצרת התורה ומזכירה אירוע מסוים שהתרחש ב'הר ההר':

מקור 1 ספר במדבר, פרק ל"ג, פסוקים ל"ח-ל"ט

וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל הָרֹהֶר עַל פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ. וְאֶהֱרֹן בֶּן שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָת שָׁנָה בָּמָוֶת בְּהַר הָהָר.

לתלמיד
עמ' 3

<< הרבי

מדוע דווקא אהרן?

כאן מתעוררת שאלה אצל הבן חמש למקרא: לא מצאתי לו חבר בכל המקרא - טוען הבן חמש - שהכתוב יפרש את תאריך הפטירה?! לא מצינו זאת אצל אברהם, יצחק ויעקב, ולפני זה אצל נח ואדם הראשון, וגם לא אצל משה רבינו (אחיו של אהרן) ומרים (אחותו של אהרן), ואם כן, מהי אפוא הסיבה לכך שבנוגע לפטירת אהרן הכהן מספרת התורה את התאריך המדויק "בשנת הארבעים... בחודש החמישי באחד לחודש"?!

לתלמיד
עמ' 3

אמנם, גם בנוגע למשה ומרים ידוע היום שבו מתו - משה רבינו בשבעה באדר¹, ומרים בעשירי בניסן², אבל את זאת למדים בתורה שבעל פה על פי חשבונות כו', מה שאין כן בנוגע לאהרן הכהן - מפורש בתורה שבכתב שמת "בחודש החמישי באחד לחודש"!

מטיל אהבה ושלום

והביאור:

לתלמיד
עמ' 3

הבן חמש למקרא למד כבר על המאורע של מיתת אהרן בפרשת חוקת, ששם נאמר: "ויראו כל העדה כי גווע אהרן ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל", ומפרש רש"י: "האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו".

1. מגילה יג, ב.

2. טושו"ע אורח סתק"פ ס"ב. שו"ע אדה"ז שם סתק"ל ס"א.

מקור 2 אבות דרבי נתן י"ב, ג'

במסכת 'אבות דרבי נתן' (תוספת למסכת אבות), מסופר על דרכו הייחודית של אהרן הכהן להשכין שלום בין אדם לחברו:

שְׁנֵי בְנֵי אָדָם שֶׁעָשׂוּ מְרִיבָה זֶה עִם זֶה, הֵלֵךְ אַהֲרֹן וַיֵּשֶׁב אֶצְלָא אֶחָד מֵהֶם.

לתלמיד
עמ' 3

אָמַר לוֹ: בְּנִי, רְאֵה חֲבֵרְךָ מֵהוּ אֹמֵר, מְטַרְף אֶת לְבֹו וְקוֹרֵעַ אֶת בְּגָדָיו, אֹמֵר אוֹי לִי הֵיאֵךְ אֲשָׂא אֶת עֵינִי וְאֶרְאֶה אֶת חֲבֵרִי, בְּשִׁתִּי הֵימָנוּ שְׂאֵנִי הוּא שְׁסָרְחָתִי עָלָיו. הוּא יוֹשֵׁב אֶצְלוֹ עַד שֶׁמִּסִּיר קִנְיָאָה מִלְּבֹו.

וְהוֹלֵךְ אַהֲרֹן וַיֵּשֶׁב אֶצְלָא הָאֲחֵר, וְאֹמֵר לוֹ: בְּנִי רְאֵה חֲבֵרְךָ מֵהוּ אֹמֵר, מְטַרְף אֶת לְבֹו וְקוֹרֵעַ אֶת בְּגָדָיו, וְאֹמֵר אוֹי לִי הֵיאֵךְ אֲשָׂא אֶת עֵינִי וְאֶרְאֶה אֶת חֲבֵרִי, בְּשִׁתִּי הֵימָנוּ שְׂאֵנִי הוּא שְׁסָרְחָתִי עָלָיו.

הוּא יוֹשֵׁב אֶצְלוֹ עַד שֶׁמִּסִּיר קִנְיָאָה מִלְּבֹו.

<< הרבי

הנהגה ייחודית

מעלה מיוחדת זו - מצינו דווקא אצל אהרן, לא אצל משה ומרים, ולא אצל אברהם, יצחק ויעקב [ואדרבה: אברהם - היה לו ריב עם נמרוד, יצחק - עם ישמעאל, ויעקב - עם עשו], וכמו כן לא אצל נח ואדם הראשון.

לתלמיד
עמ' 4

היחידי שמצינו אצלו בהדגשה את המעלה של "רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה", הוא - אהרן.

ומכיון שבנוגע למיתת אהרן מצינו מעלה מיוחדת שלא מצינו אצל מישהו אחר - שוב אין כל פלא שהתורה מייחסת חשיבות מיוחדת למיתת אהרן, בכך שמפרשת את התאריך המדויק של יום מיתתו - "בחודש החמישי באחד לחודש" (אף שלא פירשה זאת אצל אחר).

ולהמתקת הענין יש להוסיף בזה: מכיון שבמיתת אהרן נכחו "כל העדה", וכולם יחדיו התאבלו על מותו - מובן, שבבוא יום זה בשנה הבאה, התאספו כל העדה יחדיו כדי להזכיר ולהיזכר שוב במאורע זה, להתבונן בכל הדרוש תיקון בהליכה בדרכיו של אהרן, וכיוצא בזה.

ומטעם זה מפרשת התורה את התאריך המדויק של מיתת אהרן - מכיון שזהו מאורע שנוגע לכל בני ישראל, מאורע שזוכרים אותו משנה לשנה ומדור לדור; מה שאין כן בנוגע למיתת משה ומרים וכיוצא בזה - שאין כל הכרח שבמאורע זה נכחו כל העדה, ובמילא, גם בשנה שלאחרי זה לא נשמר זיכרון מאורע זה על ידי כל בני ישראל.

מסר עכשווי

והנה, כללות הנהגתו של אהרן קשורה במיוחד עם הזמן של "בין המצרים":

לתלמיד
עמ' 4

הסיבה לחורבן בית שני (והגלות שלאחריה) היא - "מפני שהיתה בו שנאת חנם"³ היפך הנהגתו של אהרן - אהבת ישראל בתכלית השלימות.

3. יומא ט, ב.

ומזה מובן, שכאשר נמצאים בזמן של "בין המצרים", ובפרט החל מתשעת הימים שמראש חודש מנחם-אב (יום פטירתו של אהרן) עד תשעה באב [שכן, רובם ככולם של המנהגים של היפך השמחה שב"שולחן-ערוך" עצמו הם בנוגע לתשעת הימים בלבד] - יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הענינים של אהבת ישראל, עד לאופן של "אהבת חינוס", שעל ידי זה מבטלים את סיבת הגלות, ובמילא - בטל המסובב.

משיחת שבת פרשת מסעי ה'תשד"מ, בלתי מוגה
תורת מנחם-התוועדויות ה'תשד"מ חלק רביעי, ע' 2277

ב. להיות מתלמידיו של אהרן

במסכת אבות אנו לומדים "דברי חסידות" – הנהגות שעל האדם לעשות לפנים משורת הדין. אחד מהעקרונות שהמסכת מלמדת אותנו הוא להיות מתלמידיו של אהרן.

מקור 3 מסכת אבות פרק א' משנה י"ב

הָלַל אֹמֶר, הָיוּ מִתְלִמְדָיו שֶׁל אֶהֱרֹן, אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם, אוֹהֵב אֶת הַכְּרִיּוֹת וּמִקְרָן לַתּוֹרָה.

לתלמיד
עמ' 5

<< הרבי

מדוע מדגישים את הצורך ללכת בדרכיו של פלוני?

צריך להבין: מהי הצורך בהקדמה "הוי מתלמידיו של אהרן" – הרי העיקר הוא שצריכה להיות ההנהגה באופן של "אוהב שלום וכו'", ומדוע זה נוגע שכך התנהג אהרן?

לתלמיד
עמ' 5

מדוע זה שונה משאר הוראות המשנה, כ"עשה תורתך קבע", שלא נאמר בהקדמה לזה "הוי מתלמידיו של משה רבינו, שקיבל תורה מסיני, ומסר נפשו עליה" וכו', או דוגמא מפלוני שהיתה הנהגתו באופן שתורתו אומנתו; ועל דרך זה בהוראה "היו מתונים בדין"⁵, שלא הובאה ראיה מהנהגתו של פלוני (שזהו ענין ששייך לגמרא או למפרשי המשנה), ואם כן, גם כאן היה לו לומר "הוי אוהב שלום וכו'", ולמה הקדים "הוי מתלמידיו של אהרן"?

שלום זה רק מנהג חסידות?

כמו כן, לכאורה אינו מובן: מהי השייכות של "אוהב שלום וכו'" לפרקי אבות שענינם "דברי חסידות"⁶ – בה בשעה שהענין של היפך השלום הוא איסור מפורש בתורה, כמאמר חכמינו ז"ל⁷ "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר⁸ ולא יהיה כקרח וכעדתו"⁹, ויתירה מזו: "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם" (כמו שכתב הרמב"ם¹⁰), כך, שבשביל ענין השלום אין צורך ב"דברי חסידות"?

על דברי המשנה מתעוררים שתי שאלות:

א. מסכת אבות דורשת מכל אחד לאמץ הנהגות חיוביות, אך אינה טורחת לתת דוגמה ממי ללמד. דווקא בענין השלום, המשנה מציינת שיש ללמוד זאת מאהרן. מדוע?

ב. מדוע אהבת השלום היא מידה של 'לפנים משורת הדין'? זו הרי מצווה מפורשת בתורה!

המשנה כפי שמובאת בתניא

ויש להוסיף ולדייק במשנה זו כפי שהביאה רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב:

הרבי מציין שאדמו"ר הזקן מצטט משנה זו בספר התניא אך מדגיש בה חלקים מסוימים, ושואל: מהי הסיבה להדגשות הללו?

4. שם משנה ט"ו.

5. שם משנה א'.

6. ראה ב"ק ל, א.

7. סנהדרין ק, א.

8. קרח יז, ה.

9. כפרטי הדעות בזה – אם הוא אסמכתא או לאו גמור, ואם נמנה במנין המצוות וכו' (ראה שאילתות פ' קרח. סהמ"צ להרמב"ם שורש שמיני, רמב"ן שם ועוד, ובנ"כ שם. מל"ת מה. וראה לקו"ש ח"י ע' 104 הערה 19, ח"י"ח ע' 204 הערה 22).

10. הל' חנוכה בסופן.

מקור 4 ספר התניא, פרק ל"ב

בפרק ל"ב בתניא מפליג אדמו"ר הזקן במעלת אהבת ישראל לכל אדם - גם לאנשים שאינם צדיקים גדולים.

לתלמיד
עמ' 5

הנה על זה אמר הלל הזקן: "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום וכו', אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". לומר, שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו, ולכן נקראים בשם 'בריות' בעלמא - צריך למשכן ברחוקי עבודת אהבה, ועל ידי כל זה ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'; וגם אם לא - לא הפסיד שכר מצות אהבת רעים.

אדמו"ר הזקן מדייק מהלשון 'בריות', שיש לאהוב אפילו יהודים שלא ניכרת בהם שום מעלה אחרת, ומעלתם היחידה היא כביכול רק העובדה שנבראו על ידי הקב"ה - 'בריות'. הלל הזקן מדגיש שדרכו של אהרן (שממנה עלינו ללמוד) היתה: לאהוב ולקרב, לא רק את הצדיקים ובעלי המעלה, אלא אפילו את אלו שנחשבים במדריגה הנמוכה ביותר. ('בריות' אינו ביטוי של זלזול, חס ושלום, אלא ביטוי כללי שמכליל לא רק את אלה שיש להם מעלות מסוימות, אלא את כולם, אפילו את הנמוכים ביותר).

הסדר בדברי הלל הזקן הוא "אוהב את הבריות" ואחר כך "מקרבן לתורה". אהבת הבריות אינה רק אמצעי כדי לקרבן לתורה, אלא היא דרישה בעלת חשיבות וערך בפני עצמם. אם אדם מצליח להגיע לאהבה ולהבנה עם חברו ואף מקרבו לתורה, אשרי חלקו. בכך הוא קיים את ההוראה "הוי מתלמידיו של אהרן" בשלמות. אבל גם אם לא הצליח לקרבו לתורה "לא הפסיד שכר מצוות אהבת רעים" - הוא קיים בשלמות את המצווה הגדולה של אהבת ישראל, ודיו בזה.

(ע"פ התניא המבואר - אבן ישראל)

<< הרבי

מה הקשר של "הוי מתלמידיו של אהרן" לענייננו?

לתלמיד
עמ' 6

א) מדוע כותב רבינו הזקן "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו'" - לכאורה, כאן נוגע בעיקר הענין של "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו, ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך... לקרבן לתורה כו', ואם כן, למה הביא גם המילים "אוהב שלום", ולאידך, השמיט את המילים "רודף שלום", כך, שמכיון שאינו מביא את לשון המשנה בשלימותה, לא היה צריך לצטט גם את המילים "אוהב שלום"?

מהי ההדגשה הלל "הזקן"

ב) במשנה נאמר "הלל אומר", ולמה מוסיף בתניא ש"אמר הלל הזקן"? ואין לומר שהוסיף "הלל הזקן" כדי לשלול טעות שהכוונה להלל אחר (כי יש כמה שנקראו בשם הלל) - שהרי מצינו בתניא שמות נוספים של תנאים שנקראו באותו שם, ובכל זאת לא הוסיף רבינו הזקן סימן שכוונתו לפלוני! ומה גם שזהו דבר שאין בו צורך למי שכבר לומד תניא, שבוודאי ידע מעצמו ולא יטעה בכך!

הרבי שואל שתי שאלות על הצורה שהאדמו"ר הזקן ציטט את המשנה:

א. אדמו"ר הזקן הרי רוצה להביא הוכחה שאדם זקוק להתנהג באהבת ישראל גם לאנשים לא ראויים, וכדי להוכיח זאת, עליו לציין את המילים "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". מדוע אפוא הוא מצטט גם את המילים "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום"?

ב. מדוע הוא מדגיש שהדברים נאמרו על ידי הלל 'הזקן'?

ג. השלום הייחודי של אהרן

<< הרבי

מקרב גם את הרשעים

הביאור בזה: המשנה אומרת "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום וכו'", היינו, לא רק "אוהב שלום" סתם, אלא כפי שהיתה הנהגתו המיוחדת של אהרן, כפי שמובא באבות דרבי נתן¹¹, שאהרן היה מקרב אפילו אדם רשע, ומדבר עמו בסבר פנים יפות, ולמחרת, כשאותו אחד רצה לעשות עבירה, הוא היה חושב לעצמו, מה יעשה אהרן כשזה ייודע לו? עדיף שאתנהג בצורה שמתאימה לאדם שאהרן מדבר עמו... שהנהגה כזו שאהרן נהג בה, היא לא מצווה מן התורה אלא "דברי חסידות", ולכן היא מופיעה במסכת אבות.

לתלמיד
עמ' 7

מקור 5 אבות דרבי נתן, פרק י"ב, ג'

אוהב שלום כיצד?

לתלמיד
עמ' 7

מלמד שיהא אדם אוהב שלום ב'שאל בין כל אחד ואחד, בדרך שהיה אהרן אוהב שלום בין כל אחד ואחד. שנאמר: "תורת אמת היתה בפיך, ועולה לא נמצא בשפתיו, בשלום ובמישור הלך אמי, ורבים השיב מעון".

רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר "ורבים השיב מעון"?

כשהיה אהרן מהלך בדרך, פגע בו באדם רשע, ונתן לו שלום. למחר בקש אותו האיש לעבר עברה. אמר: אוי לי, היאך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן, בשתי הימנו שנתן לי שלום. נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העברה.

בנוגע למידת האהבת ישראל של אהרן מצינו ב'אבות דרבי נתן' שני סיפורים:

הסיפור הראשון והידוע הוא, שכאשר הוא שמע ששותפים או בני זוג רבים, הוא היה טורח ומדבר איתם, ומביא לכך שישלימו (כפי שקראנו במקור מס' 2).

אך יש סיפור שני, פחות ידוע. אהרן שמר על קשרים טובים ושוחח גם עם אנשים מפוקפקים. עצם השיח והקשר גרמו להם להימנע ממעשים לא טובים, משום שהם היו מתביישים להסתכל עליו לאחר מעשה שכזה.

במילים אחרות: אהרן הרבה לעשות שלום גם עם אנשים רשעים! וזו כבר לא מצווה מן התורה. אין זו חובה אלא מידת חסידות. הסיבה שהנהגה זו מופיעה בפרקי אבות היא כי המשנה מלמדת שאהרן אהב ורדף שלום גם עם "בריות" – אנשים שלא הייתה בהם שום מעלה אחרת, מלבד העובדה שהם היו בריות של הקב"ה.

<< הרבי

בשביל לנהוג כך, צריך להיות תלמיד

וזהו "הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו'" – ומדייק לומר "הוי מתלמידיו של

לתלמיד
עמ' 7

אהרן", ולא התהלך בדרכו של אהרן וכיוצא בזה:

בכללות ישנן שתי הנהגות שונות - תלמידי משה ותלמידי אהרן, והחילוק ביניהן: הנהגת משה היתה על פי דיני התורה, שעל פיהם אדם לא מחויב ללכת לכל יהודי - אפילו רשע, להתעסק עמו ולשאול בשלומו, ולכן למשה לא היה קשר עם כל בני ישראל. מה שאין כן הנהגת אהרן היתה לפנים משורת הדין, הוא קירב את כולם - אפילו את הרשעים, ולכן בפטירתו נאמר "ויבכו גו' כל בית ישראל"¹², ואילו בפטירתו של משה נאמר רק "ויבכו בני ישראל"¹³, ולא כל בית ישראל.

ובזה מובן דיוק הלשון "הוי מתלמידיו של אהרן". מכיון שישנן שתי הנהגות - הנהגת משה והנהגת אהרן - לכן מדייק שעלינו להיות "מתלמידיו של אהרן".

כדי לרדוף שלום עם רשעים, יש להיות תלמיד של אהרן. זה לא משהו שבא באגביות. זו דרך חיים.

במלים אחרות: לרוב האנשים בימינו יש את סוג האנשים שאיתם הם מרגישים בנוח, ושם הם מרגישים באזור בטוח, בין אנשים מוסריים, שוחרי שלום, שחושבים כמוהם וכו'. ויש גם סוג אנשים, שאיתם אנו מרגישים פחות בטוח. אולי בגלל המוצא, אולי בגלל השפה, אולי בגלל צבע העור, אולי בגלל העיסוק המפוקפק, או התרבות שאנו פחות רגילים אליה, וחושבים שהיא לא מוסרית, ולא נאותה. עם אנשים כאלו, אנו פחות מסתובבים, פחות יוצרים קשר.

אהרן הכהן היה יוצא מחוץ לאזור הנוחות שלו. הוא היה יוצר קשר עם אנשי העולם התחתון, עם המלווים בשוק האפור, עם אנשים שהתרבות שלהם היתה אולי פחות אינטלגטית, ולא כל כך מוסרית. ולהם הוא היה אומר בוקר טוב, איתם הוא היה יושב לכוס קפה, ואותם הוא היה מחבק בלבביות.

המטרה הייתה בשתיים: ראשית הוא אהב כל אדם ללא שום הבדל ואפליה – אהבה ללא גבולות. ושנית, עצם קיום הקשרים שלו עימם, היה משפיע עליהם להיטיב את דרכם.

המשנה אומרת שעל כולנו ללמוד מאהרן הכהן. על כולנו לצאת מאזור הנוחות ולהכיר אנשים אחרים, גם אנשים שאולי משלוח היד שלהם, השפה שלהם והתרבות שלהם שונה מאיתנו, ואולי גם פחות מוסרית מהרמה שאותה אנו מאמצים. ובכל זאת, עלינו להכיר אותם, להתחבר איתם, ואולי זה גם ישפיע עליהם להתעלות.

ובשביל לעשות דבר כזה, זה לא משהו שמאמצים ברגע. זוהי דרך חיים. בשביל צריך להיות "תלמיד של אהרן הכהן".

(ואגב, הדבר הזה הוא לא חד צדדי. יכול להיות שבדברים מסוימים אני חי בצורה יותר מוסרית מהשני, ובדברים אחרים הוא חי בצורה יותר מוסרית ממני. וכך, באם אנו נתחבר, אנו נוכל ללמוד אחד מהשני, ולהיות שנינו טובים יותר.

יכול להיות אדם אחד שמקפיד מאד בלימוד תורה, אך הוא לא מצטיין במעשים טובים, ובהשפעת חסד לאדם אחר. לאידך, השכן שלו יכול להיות אדם פשוט יותר, שלא לומד תורה, וגם לא משכיל במיוחד, אך יש לו לב זהב, והוא עוזר לכל הנזקקים בשכונה.)

אפשר לקחת דוגמא מהצורה שבה בתי חב"ד מקבלים כל אדם, מכל גוון ורקע, בלי שום אפליה. אנשים תמיד מתפלאים מכך שבחב"ד לא שופטים אף אחד ומקבלים אותו כפי שהוא. "איך אתם עושים את זה?" הם שואלים. התשובה היא, שאנו "מתלמידיו של הרבי". זה לא מסר ששולחים מהמשרד הראשי. זה חינוך של דורות. הרבי האמין בכך והנחיל זאת לכל חסידיו.

הלל הנחיל דרך זו לתלמידיו

וזהו גם החילוק בין הלל לשמאי - שאף ששניהם קיבלו משמיעה ואבטליון, היו אצלם הנהגות הפכיות (כמבואר בהמשך תער"ב¹⁴ איך יתכן הדבר) - שהנהגת שמאי היתה באופן של דיוק ודקדוק בדיני התורה, ולכן כשבא נכרי לפני שמאי ואמר לו גיירני על מנת שתשימני כהן גדול, דחפו כו', ואילו כשבא לפני הלל, קירב אותו וכו'¹⁵.

לתלמיד
עמ' 8

מקור 6 תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף ל"א ע' א'

שוב מצטט בגוי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש, ושמע קול סופר שהיה אומר: "ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד".

לתלמיד
עמ' 8

אמר: הללו למי?

אמרו לו: לכהן גדול.

אמר אותו גוי בעצמו: אלה ואתגזיר בשביל שישמימני כהן גדול.

בא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתשימני כהן גדול.

דחפו באמת הבגין שבידו.

בא לפני הלל, גיר אותו.

אמר לו: כלום מצמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות, לך למוד טכסיסי מלכות.

הלך וקרא. פיון שהגיע "וזהר הקרב יומת", אמר לו: מקרא זה על מי נאמר? אמר לו: אפילו על דוד מלך ישראל. נשא אותו גר קל וחומר בעצמו: ומה ישראל שנקראו בנים למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם: "בני בכורי ישראל", כתיב עליהם "וזהר הקרב יומת" — גר הקל שקא במקלו ובתמרמילו, על אחת כמה וכמה.

בא לפני שמאי, אמר לו: כלום ראוי אני להיות כהן גדול? והלא כתיב בתורה: "וזהר הקרב יומת".

בא לפני הלל, אמר לו: ענוותן הלל, ינחו לו ברכות על ראשו, שקרבתי תחת פנפי השכינה.

<< הרבי

בשביל לנהוג כך, צריך להיות תלמיד

וזאת מכיון שהנהגתו של הלל היתה לקרב את כולם, ובהתאם לכך היתה גם הנהגת בית הלל, "שנוחין ועלובין היו כו' שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן"¹⁶. ולכן "הלל (דווקא) אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו'", שצריכה להיות ההנהגה באופן של "תלמידיו של אהרן".

לתלמיד
עמ' 8

מסיפור זה אנו למדים שהלל היה סבלן בצורה מופלגת והתייחס בצורה יפה גם לגוי שרצה להתגייר בשביל להיות כהן גדול, ואת זאת הוא הנחיל לתלמידיו, שגם הם יהיו סבלנים וצנועים. ולכן, דווקא הלל, שנהג כתלמידו של אהרן, הוא זה שמעודד את כולם להיות מתלמידי אהרן.

16. עירובין יג, ב.

14. ח"א פ"ג (ע' כא [כח]).

15. שבת לא, א.

הוי מתלמידיו

לתלמיד
עמ' 8

ועל פי זה יש לבאר גם את דברי רבינו הזקן בתניא שמביא (לא רק את הענין של "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", אלא גם) את התחלת המשנה "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו'":

את הענין של "רודף שלום" - לא מביא רבינו הזקן, כיון שאין זה נוגע לענין המבואר בתניא כאן; אבל הוא כן מביא את הענין של "הוי מתלמידיו של אהרן", שקירב אפילו רשע כו', שמזה למדים במכל שכן וקל וחומר בנוגע ל"בריות", שעם היותם "בריות בעלמא", שאין להם מעלה נוספת מלבד היותם בריות של הקב"ה, הרי אינם רשעים חס ושלום, ואם כן, בוודאי שצריך לקרבם לתורה.

לכן הביא אדמו"ר הזקן גם את המילים "הוי מתלמידיו של אהרן", משום שאהרן היה זה שאהב גם את הרשעים, ומכך אפשר ללמוד בקל וחומר, שצריך לאהוב גם "בריות בעלמא".

מצוה לשמוע בקול הזקנים

לתלמיד
עמ' 9

ובהקדמה לזה כותב רבינו הזקן ש"אמר הלל הזקן כו'": כיון שישנה גם הנהגת שמאי שגם היא הנהגה על פי תורה - יכול יהודי לטעון: מהו ההכרח לקיים הוראת הלל "הוי מתלמידיו של אהרן"?

לכן מוסיף רבינו הזקן ומדגיש "שאמר הלל הזקן" - שענינו של זקן הוא "עיני העדה"¹⁷, ולכן צריכה להיות ההנהגה כמותו (ואף שגם בנוגע לשמאי מצינו את הלשון "שמאי הזקן"¹⁸, אולם ברוב המקומות נאמר "הזקן" דווקא בנוגע להלל).

ההוראה מזה: צריך לעסוק בענין של "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", היינו, להתעסק עם כל אחד מישראל - כולל ובמיוחד - לעורר אותו אודות שלושת הענינים של תורה, תפלה וצדקה בציבור. ועל ידי זה פועלים את הגאולה, כמאמר רבותינו ז"ל¹⁹ "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו פדאני לי (שהרי גם השכינה בגלות)²⁰ ולבני מבין אומות העולם".

משיחת שבת פרשת מטות-מסעי ה'תשל"ה, בלתי מוגה
תורת מנחם-התוועדות חלק פ"א, ע' 143

סיכור כיבוד לאפיקורס. (למורה בלבד)

בליל שמחת תורה שנת תשל"ו, הגיעה משלחת מהקונסוליה הישראלית להשתתף בהקפות של הרבי ב-770, כמנהגם מדי שנה. יחד עמם הגיע גם השופט חיים כהן, מי שבמהלך חייו הציבוריים כיהן כמשנה לנשיא בית המשפט העליון, יועץ משפטי לממשלה ושר המשפטים.

(כהן גדל בבית חרדי. בשלב מסוים הוא ירד מדרך התורה. במשך חייו הציבוריים הוא היה ידוע כבעל השקפות אנטי דתיות מובהקות. בשלב מסוים בחיים הוא החליט להתחתן עם גרושה. מכיוון שהיה כהן, שום רב לא היה מוכן לחתן אותו, ולכן התחתן בטקס אזרחי בחו"ל למרות שהיה שר המשפטים של המדינה היהודית).

כדרכו של הרבי לקנות פסוקים ולכבד בהם את האורחים, נקנה גם פסוק עבור השופט חיים כהן, והוא כובד באמירת פסוק.

20. ראה זכר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

17. שלח טו, כד. וראה תניא אגוד"ק סי"ד.
18. ראה - לדוגמא - סוכה כח, א (במשנה). ועוד.
19. ברכות ח' רע"א.

באחת ההקפות כובדו חברי המשלחת בנשיאת ספרי תורה. חברי המשלחת צעדו לעבר הבימה, וכל אחד לקח ספר תורה כדי לרקוד עמו במהלך ההקפה. בסמוך לבימה עמד ר' בערל ליפסקר, שהחזיק את ספר התורה של משיח, ספר גדול וכבד עם כתר גדול ויפהפה. הנוהג היה, שעם הספר הזה לא היו רוקדים, אלא מחזיקים אותו בסמיכות למעגל הרוקדים, כדי לוודא שהספר לא יינזק מהרוקדים.

חיים כהן, שלא ידע מהנוהג, ניגש לר' בערל ורצה לקחת את ספר התורה. ר' בערל, שלא עשה חשבון לאף אחד, אמר לו שאת הספר הזה אף אחד לא מקבל. שני האישים לא היו מוכנים לוותר, והחל ויכוח שגלש מעבר לדיבורים.

במהלך הוויכוח, הסתובב הרבי ממקומו ואמר: "יהודי מבקש לקחת על עצמו עול תורה... תנו לו!", וחיים כהן לקח את ספר התורה של משיח להקפה.

בהקפה עצמה, עודד הרבי מאוד את הציבור ואת חברי המשלחת הישראלית. השופט חיים כהן רקד בכל עוז ותעצומות יחד עם ספר התורה הגדול והזיע כהוגן עד לסיום ההקפה שהתארכה זמן רב ארוך יותר מהרגיל.

בעולם החרדי, רבים נדהמו והביעו תרעומת על כך שהרבי קיבל את חיים כהן ואף כיבד אותו באמירת פסוק ובהקפה.

מה שלמדנו היום, מסביר בצורה מדויקת את ההנהגה של הרבי. כמו אהרן הכהן, הרבי קירב את כולם, ללא יוצא מן הכלל. גם בתקווה, שזה ישפיע עליו בצורה חיובית לעתיד.

נקודות לסיכום

- **לתלמיד עמ' 9** התורה ככלל לא מציינת תאריכי פטירה של אף אחד, מלבד את יום פטירתו של אהרן הכהן – ראש חודש אב. הסיבה לכך היא, משום שאהרן היה יחודי בכך שתמיד השכין שלום בין אדם לחברו.
- עקב רדיפת השלום של אהרן, פטירתו נגעה ללב כל העם, ומסתבר שביום השנה שלו, הם התאספו יחד להספיד אותו וללמוד מדרכיו. לכן יום הפטירה שלו היה רלוונטי לכל העם.
- אהרן היה מתחבר גם לרשעים, וכך היה משפיע עליהם להימנע מעבירות.
- הנהגה מיוחדת זו היא איננה חובה, אלא "דברי חסידות", ובשביל לאמץ אותה צריך להיות "מתלמידיו של אהרן". לכן המשנה לא מסתפקת במלים "היה אוהב שלום" אלא אומרת "הוי מתלמידיו של אהרן – אוהב שלום".
- הלל הוא זה שאמר משנה זו, משום שגם הוא נהג כך. למשל: הוא קירב גם גוי, שרצה להתגייר בשביל להתמנות להיות כהן גדול...

צידה לדרך

על כל אחד מאתנו לאמץ את דרך חייו של אהרן הכהן, להרבות בשלום עם כל אדם באשר הוא.

לתלמיד עמ' 9